

Van de redactie – Redactioneel

Een tijdlang heeft het erop geleden dat de Tweede Wereldoorlog uit de historiografische mode was geraakt. Alles leek erover gezegd en geschreven te zijn, en men kon zich eindelijk ten volle toeleggen op recentere periodes waarvan de langetermijnevolgen misschien wel groter waren geweest: de Koude Oorlog, de dekolonisatie, de culturele omwentelingen van de jaren 1960. In België kwam daar nog bovenop dat de Tweede Wereldoorlog van achteruit leek te worden voorbijgestoken door de Eerste Wereldoorlog, die een grotere waterscheiding zou hebben betekend in de geschiedenis van het land.

Maar de Tweede Wereldoorlog en zijn nasleep laten ons niet los. Wereldwijd blijven ze rondwaren in huiskamers, op straten en sinds recent ook weer op slagvelden. Een bewind met onmiskenbaar fascistische trekken gebruikt ‘denazificatie’ als voorwendsel om een buurland brutaal binnen te vallen en zijn bevolking te terroriseren. In België en Nederland heeft de Tweede Wereldoorlog weliswaar minder verwoestende langetermijneffecten, maar leidt hij niettemin nog geregeld tot verhitte debatten in de publieke sfeer en laat hij diepe wonden na in de privésfeer.

Precies omdat Europese samenlevingen er nog niet in geslaagd zijn de Tweede Wereldoorlog te ruste te leggen, blijft hij ook historici voor grote uitdagingen stellen. Van hen wordt verwacht dat ze antwoorden bieden op vragen die vanuit de maatschappij worden gesteld. Dat verleent aan historici die zich op deze periode toeleggen een hogere zichtbaarheid dan aan de meeste van hun collega’s, maar het houdt ook zekere risico’s in. Zorgt de maatschappelijke druk er soms niet voor dat historici hun hoge academische standaarden uit het oog verliezen? Zijn zij zich voldoende bewust van de ethische implicaties van hun onderzoek en van de publicaties die ze erop baseren? Deze kwesties kwamen in 2019 met grote hevigheid aan de oppervlakte naar aanleiding van het proefschrift van Ad van Liempt over Albert Gemmeker, de kampcommandant van Westerbork. In het discussiedossier ‘Omgang met de Tweede Wereldoorlog: integriteit en nivellering’ met bijdragen van Nico Wouters, Ruud Abma en Barbara Henkes vertrekt *BMGN – Low Countries Historical Review* vanuit deze polemieken voor een ruimere reflectie over de wetenschappelijke integriteit en de ethische verantwoordelijkheid van historici. De replieken van enkele direct betrokkenen bij deze polemieken – promotor Hans Renders, criticus Rudolf Dekker en een korte reactie van Ad van Liempt – zijn op de website van het tijdschrift te vinden.

In het historische artikel van dit nummer staat eveneens de Tweede Wereldoorlog centraal, ook al handelt het over een weinig bekende episode uit 1952. Indien de Bondsrepubliek Duitsland en de staat Israël ondanks de Judeocide in de naoorlogse wereld vriendschappelijke diplomatieke relaties konden uitbouwen, dan had dit veel te maken met een geheime bijeenkomst die dat jaar in Wassenaar tussen vertegenwoordigers van beide landen werd gehouden. In een artikel dat bijwilt lezen als een spannend spionageverhaal

zet Lorena De Vita uiteen waarom de bijeenkomst in Nederland werd gehouden en waarom de Nederlandse politie- en inlichtingendiensten zo cruciaal waren voor het welslagen ervan. We laten het aan de lezer te oordelen over de vraag hoe bepalend enkele kleine details in dit Nederlandse verhaal zijn geweest voor het verdere verloop van de Europese geschiedenis.

Namens de redactie,

MARNIX BEYEN

From the Editors – Editorial

For a while the Second World War appeared to have gone out of historiographic vogue. Everything seemed to have been said and written about it, and at last all energies could be dedicated to more recent periods which may have had more serious long-term consequences: the Cold War, decolonisation, the cultural transitions of the 1960s. In addition, in Belgium the Second World War seemed to be overtaken from behind by the First World War, which was believed to have been a still greater watershed in the history of that country.

But the Second World War and its aftermath linger on. All over the world, they continue to circulate in living rooms and on the street and recently have been surfacing on battlefields again as well. A regime with unmistakable fascist traits invokes ‘denazification’ as a pretext for invading a neighbouring country and terrorising its population. In Belgium and the Netherlands, while the Second World War admittedly had less destructive long-term effects, it continues to instigate heated public debates and has left deep festering personal wounds.

Precisely because European societies have not managed to put the Second World War behind them yet, it continues to present historians with major challenges as well. They are expected to provide answers to questions emerging from society. This gives the historians addressing this period greater visibility than most others but entails certain risks as well. Does social pressure sometimes cause historians to waive their high academic standards? Are they sufficiently aware of the ethical implications of their research and of those of the resulting publications? In 2019 these issues emerged with a vengeance, following the PhD thesis by Ad van Liempt about Albert Gemmeker, the Westerbork camp commander. In the discussion series ‘Dealing with the Second World War: integrity and levelling’ with contributions from Nico Wouters, Ruud Abma and Barbara Henkes, *BMGN – Low Countries Historical Review* adopts this polemic as a vantage point to embark on a broader reflection about the scholarly integrity and ethical responsibility of historians. Replies from a few of those directly involved in this polemic – doctoral supervisor Hans Renders, critic Rudolf Dekker, and a short reaction from Ad van Liempt – appear on the journal’s website.

The historical article in this issue also revolves around the Second World War, even though the main topic is a little-known episode from 1952. The success of the Federal Republic of Germany and the state of Israel in bringing about amicable postwar diplomatic relations, despite the Judeocide, was largely thanks to a secret meeting between representatives of the two countries held in Wassenaar that year. In an article that at some points reads like an exciting spy story, Lorena De Vita explains why the meeting was held in

the Netherlands and why the Dutch police and intelligence services were so crucial for its successful outcome. We invite readers to judge how decisive a few minor details in this Dutch story have been for the subsequent course of European history.

On behalf of the editors,
MARNIX BEYEN